

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ז' טבת תשפ"ב: הדלקת נרות: ירושלים: 4:00 תל-אביב: 4:14 חיפה: 4:03 מוצאי שבת: ירושלים: 5:16 תל-אביב: 5:17 חיפה: 5:15 ר"ת: 5:52

פרשת זיגש

איסור הלבנת פנים

"אין לו חלק לעולם הבא..."

פעם התפלל הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל באחד מבתי המדרש וה'בעל קורא' נכשל בקריאתו. היו לו הרבה שגיאות, כשכל שגיאה מגוחכת מקודמתה, עד שהמתפללים לא הצליחו להתאפק מלצחוק.

ואולם רבי יחזקאל נשאר עומד בכל הרצינות ובכבוד ראש. לאחר התפלה ניגש אליו אחד התלמידים ושאלו בפליאה: ילמדונו רבינו, היאך הצליח להשאיר רציני בכל השגיאות שנשמעו, מילא בשאר השגיאות עוד אפשר להבין, אבל כשאמר טעות פלונית, הרי לא היה שייך להתאפק מלצחוק?

וכך השיב לו רבי יחזקאל: "באותו רגע שהוא אמר את הטעות הזו, שאמנם היה קשה לשמוע אותה ולא לחייך, צץ בראשי מאמר חז"ל: "המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא". חשבתי לעצמי. חצ'קל, חצ'קל, חבירת עשרים וחמישה כרכים 'חזון יחזקאל על התוספתא'. חצ'קל, חצ'קל, הרבצת תורה, פעלת כל כך הרבה בעולם, היית רב בלונדון. היית חביב, עשית כך כך הרבה עבודת השי"ת. כל זה הולך כעת לפח רח"ל. לכל זה אין זכר, אין חיי העולם הבא:

"באותו רגע ציירתי במחשבה את מאמר חז"ל הזה לנגד עיני, וזה הביא אותי לכך שכל מה שהבעל קורא הזה טעה, נשארתי רציני".

הלמות עמלים - ח"ב

"עלול הוא להתבייש..."

כאשר הגאון מטשיבין-רבי דוב בעריש וייזנפלד זצ"ל בירך פעם את ברכות ההבדלה, אירע שבאמצע הברכות נשפך יין מהכוס, ומיוו שוב יין מבקבוק שעמד על השולחן והרב מטשיבין המשיך בהבדלה. אחד מהתלמידי חכמים שנכח במקום, העיר שצריך לשוב על ברכת "בורא פרי הגפן". אך הרב מטשיבין עשה עצמו כלא שומע. וכך גם כשהלה חזר והכריז שוב ושוב בקול רם "הגפן, הגפן..."

לאחר שנשתיימה ההבדלה ואותו יהודי יצא מהבית, נשאל הרב מטשיבין מדוע לא חזר על הברכה, כפי שעורר אותו ת"ח, הלא נשפך מהכוס ומלאוהו שוב? השיב, כי ב"מגן אברהם" כתב שלא לחזור ולברך "בורא פרי הגפן", (עיין סי' רע"א ס"ק ע"ז).

הביעו השואלים את תמיהתם: אם כן, מדוע לא ענה זאת לאותו ת"ח? השיב הרב מטשיבין: "חששתי שהוא עלול להפגע ולהתבייש שנשכחו ממנו דברי ה"מגן אברהם"..."

שר התורה

כשמוכיח הזולת, יוכיחנו בצנעה, שלא להלבין פניו ברבים!

נלמד מהפסוק: "ולא יכל יוסף להתאפק לכל הניצבים עליו" (פרק מה-א)

וכתב רש"י: "לא היה יכול לסבול שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין בהודעו להם". יתר על כן מובא במדרש: אמר רב שמואל בר נחמן, לסכנה גדולה ירד יוסף, שאם הרגוהו אחיו, אין בריה בעולם מכירו. ולמה אמר "הוציאו כל איש מעליו": אלא כך אמר יוסף בלבו: מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים. (תנחומא)

מספרים חז"ל בגמרא (סנהדרין יא.): מעשה ברבן גמליאל ששלח להזמין שבעה דיינים לעליית גג כדי שיהיה מושב בית דין לעיבור השנה. השכים רבן גמליאל ומצא שם שמונה דיינים. אמר: מי הוא שעלה שלא ברשות, שירד! עמד שמואל הקטן על רגליו ואמר אני הוא שעליתי שלא ברשות. ואומרת הגמרא שבאמת שמואל הקטן היה מהמוזמנים, ואדם אחר נכנס שלא ברשות, ומחמת שלא רצה שמואל הקטן שהלה יתבייש ויתלבנו פניו לכן אמר על עצמו.

מן הראוי להביא כאן מדבריו הנוקבים של החפץ חיים [ויש בהם ענין גם למה שקורה בזמננו בארץ הקודש] שכתב לרגל הבחירות לפרלמנט הפולני (הובא באגרות ומאמרים):

"הנה בימים האחרונים רבתה בעוונותינו הרבים הקטגוריה והמריבה באחינו בני ישראל במדינתנו... שנמצאו אנשים כאלו שערכו מלחמה נגד האנשים היראים העומדים על משמרת דתנו ותורתנו הקדושה בכל השאלות העומדות על הפרק, ובכל מיני אמצעים ותחבולות שונות יצאו כנגד היראים ושפכו עליכם בוז וקלון ועשאום ללעג ולקלס... וגרמו נזק רב לעמנו... ומה נואלו האנשים האלו במעשיהם..."

"ומה אם המלבין פני יחיד ברבים אין לו חלק לעולם הבא, מכל שכן אם מבייש ומבזה רבים, ועל אחת כמה וכמה רבנים גדולי תורה ויראה, בוודאי עוונם גדול מאוד. ולהיפך, אותם האנשים היראים המוסרים נפשם על קיום דתנו ותורתנו הקדושה, אל יפול רוחם עליהם ואל ירד לבבם, כי גואלינו חזק ה' שמו, והוא יכול להושיענו בכל האופנים".

"ואיתא (במדרש שוח"ט) עה"פ "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ... ופירשו במדרש שלחצום בחירופים וגידופים שעשו את ישראל ללעג ולקלס... ודבר זה עורר רחמי שמים ונגאלו. וכן הדבר בזמננו, שמתוך זה שעשו את גדולי התורה לכלימה, יעוררו רחמי שמים עלינו ויושיענו מצרותינו".

עלון "איטש לרעהו" פרשת זיגש הוקדש לעילוי נשמת

הרב החסיד ר' יעקב קאפל צבי בן ר' מרדכי ז"ל

שיום היאהרצייט הל בעשרה בטבת ומנוחתו כבוד בהר הזיתים ירושלים עיה"ק תובב"א

ת.נ.צ.ב.ה.

חתנו, משפחת ר' נתן אפטרקוט, אנטוורפן-בלגיה חתנו, משפחת ר' יוסף בנימין הכהן, בני ברק-ישראל חתנו, משפחת ר' מרדכי מנדל, וינה-אוסטריה

מעלה נשגבה שלא לנטור למרעים לו, ואף להשיב טובה תחת רעה!

נלמד מהפסוק: "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי... כי למחיה שלחני אלקים" (פרק מה-ה)

נמצאנו למדים מעלתו המופלאה והנשגבה של יוסף הצדיק, אשר לא די שמחל לאחיו שהשליכוהו לבור נחשים ועקרבים ואחר כך מכרוהו לעבד, אלא אדרבה, עוד ניחמם ועודד את רוחם ודיבר על ליבם כי מעשיהם גרמו לו ולהם טובה גדולה: ובוזה הבהיר להם כי זכאים הם ולכן גלגל הקב"ה זכות על ידם.

כאשר יתבונן האדם בגודל חובותיו כלפי שמיא, יחפוץ לכפר עוונותיו ולמעט מחובותיו ע"י העברה על מדותיו. וכביאורו הנפלא של החפץ חיים (בספרו עה"ת) עה"פ כי תשה ברעך משאת מאומה (דברים כד-ג) ופירש רש"י: "מאומה" - חוב של כלום.

וצריך להבין - שואל הח"ח - הלא ביותר צריך הכתוב לזרז על חוב גדול של כמה אלפים, ואילו כאן משמע שרק על "חוב של כלום", לא תבוא לעבוט עבוטו, אבל על חוב גדול וכי אפשר לעבוט עבוטו?

אלא מבאר הח"ח בהקדם דברי רש"י (בפרשת משפטים) לענין השבת העבוט שאומר הקב"ה, כמה אתה חייב לי. והרי נפשך עולה אצלי כל לילה ולילה ונותנת דין וחשבון ומתחייבת לפני ואני מחזירה לך, אף אתה טול והשב ע"כ.

וידועים דברי הרמב"ם (פ"ז מהלכות דעות ה"ז) לענין נקימה ונטירה שכתב שם: "ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם, שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי, ואינן כדאין לנקום עליהם". ועל כן ציותה התורה "לא תיקום ולא תטור את בני עמך".

ומעתה - אומר הח"ח - בא הכתוב להורות שכל החובות אף הגדולים ביותר שאדם נושה בחברו, הם בבחינת "חוב של כלום" לעומת החובות העצומים שאדם חייב להש"ת, כי העולם הזה כולו של הבל. והנה מה שאמר הכתוב "כי תשה ברעך משאת מאומה", היינו החוב שאתה נושה בו הוא "חוב של כלום" נגד מה שאתה חייב לי, ואעפ"כ אני מתנהג עמך ברחמים, אף אתה לא תבוא אל ביתו של רעך לעבוט עבוטו.

סח הגאון **רבי יחיאל מיכל פינשטיין** זצ"ל: בסביבתו של **רבינו הגר"א** זצ"ל התגוררו שני תלמידי חכמים גדולים. אחד מהם היה נוהג כל ימיו בהקפדה בכל ענין, ולא היה מעביר על מדותיו ולא מוחל על כבודו. ואילו השני היה וותרן במדותיו ומוחל על כבודו. כששאלו את הגר"א איך להגדיר את ההבדל ביניהם, השיב: "דעו, כי ההבדל ביניהם הוא משיח"...

וביאר רבי מיכל את כוונת הגר"א עפ"י מה שנאמר בפסוק במגילת רות (פ"ג-יג): "ותשכב מרגלותיו עד הבוקר, ותקם בטרם יכיר איש את רעהו ויאמר אל יודע כי באה האשה הגורן".

ועתה הבה ונתבונן: מה היה קורה אילו היה בועז מקפיד על הנהגתה של רות והיה צועק עליה ומגרש אותה מיד מן המקום, הרי רות לא הייתה נישאת לו, ואז היה נגרם, חלילה, שלא היה נולד מלך המשיח שהיה צריך להיות מיוצאי חלציהם של בועז ורות! נמצא שהעברה על המדות גרמה ללידת משיח.

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל היה מבאר (בשם אחד הגדולים) את הפסוק "טובים השנים מן האחד" (קהלת ד-ט) ברעיון הבא: אם רואים אצל שני אנשים שהשלום והשלוה שוררים ביניהם, אין זאת אלא "מן האחד" - מאותו אחד שמעביר על מדותיו ומוותר לחברו! שאם לא כן, לא יתכן שהשנים יהיה טובים זה לזה.... [שהרי "כשם שאין פרצופיהם שוין, כך אין דעותיהם שוות"].

אימתי לשתוק ואימתי לא...

סיפר אחד מתלמידי ישיבת וולוז'ין, כי בתקופה ההיא כאשר למד בישיבה, היו כמה אנשים מחרחרי ריב שהעזו להניח מידי פעם בפעם כתבי שטנה מלאי חרפות וגידופים על עמודו של הגאון **רבי חיים סולובייצ'ק** זצ"ל שכיחן אז כר"מ בישיבה.

רבי חיים היה מעיף מבט על המכתבים הללו. הבלויג ולא השיב לחורפיו דבר. הוא היה נוהג ליטול את כתבי השיטנה ולהטמינם בכיסו בלי להגיב עליהם אף ברמז קל.

ואולם אירע פעם אחת שרבי חיים חרג ממנהגו זה והכריז: "כותב המכתב חייב נידוי!" תמהו מקורביו לפשר הדבר על מה ולמה ראה לחרוג הפעם הזאת ממנהגו?

אמר להם רבי חיים: "הפעם פגע הכותב בכבוד שמים ובכבוד התורה, על כך איני רשאי לעבור בשתיקה!"

קנין תורה

"הכל כפרת עוונות..."

כאשר הלך פעם הצדיק **רבי מנחם מנשה** זצ"ל, בליווי נכדתו, לקנות מצרכים במכולת, פגש בו אדם והתריס כנגדו בחוצפה גדולה דברי נאצה וגידופים שאין הדעת סובלתן. אך הוא כדרכו שם לפיו מחסום לבלי השיב כלל על דברי החירוף שנאמרו בפניו.

ואולם כאשר הבחין בצער ובמבוכה הרבה על פני נכדתו, פנה אליה ואמר: "בעולם הזה צריך לזכור שהכל כפרת עוונות והכל מן השמים ואיננו צריכים להגיב כלל וכלל".

חכם מנחם מנשה

"שיהיה לו רק שמחה ונחת..."

סיפר בנו של הגאון **רבי משה שמואל שפירא** זצ"ל על אביו: היה אדם שעשה עוולות וצרות גדולות לאבא והנה זמן קצר לאחר מכן אירעו לאדם זה כל מיני צרות רבות ורעות. בצר לו פנה אדם זה אלי ואמר לי כי מכיוון שברור לו שהצרות שפוקדות אותו זה בגלל הקפידא של אביו, על כן שאבקש עליו רחמים אצל אביו שימחל לו.

ניגשתי לאבא ומסרתי לו את הדברים. ענה לי אבא בנימה של הפתעה: "לא יכול להיות שהצרות שקורות לאותו אדם זה בגללי, שכן מיום שעשה לי את העוול הגדול, אין יום שאני לא מתפלל עליו שיהיה לו רק שמחה ונחת כל החיים..."

הלמות עמלים

לא כהתה עין הידידות...

בשהותו בחו"ל, פגש הגה"צ **רבי ראובן קרלינשטיין** זצ"ל ברחובה של עיר את אחד ממכריו. היה זה יהודי שעזב את ארץ ישראל לחו"ל מחמת פשיטת רגל, ואחד האנשים שהיה חייב להם כספים הוא רבי ראובן עצמו, שהפסיד בגין אדם זה סכום עתק.

והנה רבי ראובן ניגש אליו בהתרגשות ובשמחה, שאל בחום לשלומו, חיבקו ונישקו בסערת רגשות, כאילו מצא אח או בד מיימי השואה או ידיד וותיק משכבר הימים. רעייתו של רבי ראובן התעניינה לזהותו של האיש, ובתשובה נקב רבי ראובן בשמו. מיד קראה בפליאה: "הרי הוא זה החייב לנו סכום עצום?"

תשובתו היתה מאלפת: "וכי מכיון שאין לאיש מאין לשלם את חובותיו, אמור הדבר להעיב על הידידות שבינינו?"

ויחי ראובן - ח"ב

שלא להשתמש ולהנות מממוזן שאינו שלנו!

נלמד מהפסוק: "וילקט יוסף את כל הכסף" (פרק מז-יב)

וכתב הרמב"ן: "שהיה [יוסף] איש אמונים שהביא את כל הכסף בית פרעה ולא עשה לעצמו אוצרות כסף... אבל נתן למלך הבוטח בו כל הכסף. וקנה לו האדמה... ומצא בזה גם חן בעיני העם, כי ה' הוא המצליח את יראיו".

נפסק בשו"ע (ח"מ ס' לב-ז): גנב וכן גזלן פסולים לעדות מעת שגנב או גזל. ואעפ"י שהחזירו, עד שיעשו תשובה". ולכאורה צ"ב: מדוע כשהחזירו את אשר גזלו אינם שבים לכשרותם, והרי לאו ד"לא תגזול" ניתק לעשה ד"והשיב את הגזילה". נמצא שבהשבתם תיקנו את הלאו כאילו לא גזלו! [וכלשון המשנה (חגיגה ט.) ופרש"י שם].

ונראה בביאור הענין עפ"י מה שיש לחקור ולדון בשאלה: מה הדין באדם שהיתה לו כוונת זדון לגזול את רעהו ואף עשה מעשה, אלא שמשום מה לא עלתה גזילה בידו [כגון שהנגזל הפקיר את החפץ והוא לא ידע], האם יפסל לעדות מחמת מחשבתו הזדונית, או מכיון שבמצואות לא עבר על ה"לא תגזול", אינו רשע וכשר לעדות?

התשובה לשאלה זו, תלויה לכאורה בהבנת סיבת הפסול לעדות של גזלן, שכן יש לנו להסתפק מדוע גזלן פסול לעדות, האם משום שהוא "רשע" שהרי עבר על ה"לא תגזול" וישנה בתורה גזירה הכתוב "אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס" (שמות כג-א) ולמדו מכאן חז"ל ש"רשע פסול לעדות" (ראה גמ' סנהדרין כז.). או נאמר שהסיבה שגזלן פסול לעדות הוא משום החשש שמא ישקר בעדותו, שכשם שגזל מחמת חמדת ממוז, כך גם ישקר עבור הנאת ממוז.

מעתה, אם נאמר כצד א' שגזלן פסול לעדות רק מפני שהוא רשע. וגזירת הכתוב היא שרשע פסול לעדות כמו קרוב ואשה. הרי בנידון שאלתינו, מכיון שבמצואות לא עלתה גזילה בידו ולא עבר כל עבירה, אין הוא רשע ואין סיבה שיפסל. אך אם נאמר כצד ב' שגזלן פסול לעדות מפני החשד שיעיד עדות שקר, הרי בנידון דידן, אף שבפועל לא הרשיע, אך מכיון שהיה במחשבתו לפשוט ולגזול מחמת חמדתו לממוז הזולת, ישנה סיבה טובה לחשוש בו גם שיעיד עדות שקר מחמת חמדתו לממוז ויפסל לעדות.

בקצות החושן (ח"מ ס' מו וס' נב) כתב לחלק בין רשע כמו גנב וגזלן, לרשע אחר כמו אוכל נבילות להכעיס. שזה האחרון צריך להיות מחייבי מלקיות ופסול מגזירת הכתוב. אבל רשע כמו גזלן, בכל מקרה פסול משום שחשוד לשקר בשביל חמדת ממוז. וכך כתב גם בעל "**שאגת אריה**" בספרו "**גבורות ארי**" (מכות ה:), שפסול רשע החייב מלקות הוא מגזירת הכתוב, ופסול רשע כגזלן הוא מחשש שישקר בעדותו. עיי"ש.

לפי"ז, אפשר לכאורה להכריע לענין גזלן שלא עלתה גזילה בידו, שאכן יפסל אף שלא גזל בפועל שהרי פסולו אינו מגזה"כ כמו רשע שפסול לעדות, אלא מצד שמא ישקר עבור הנאת ממוז, וכאן הרי הוכח שחומד הוא ממוז הזולת, דין הוא שיפסל לעדות שמא ישקר מחמת חמדתו לממוז. [ועדיין אפשר לדון, שמא מה שפוסלת התורה גזלן מחשש שישקר, זהו רק כשהשחית בפועל את נפשו בגזל, ולא רק במחשבה].

עכ"פ לאור זאת, נוכל ליישב את השאלה מדוע גזלן שהשיב את הגזילה [בלי שנדע ששב בתשובה, כגון שהשיב בכפייה] אינו חוזר לכשרותו, משום שהטעם שגזלן פסול לעדות [להקצה"ח] משום חשש שישקר בעדותו [ולא מגזה"כ], ולכן אף שאמנם תיקן את הלאו בהשבתו, אבל את חמדת הממוז שגרם לו לעבור על הלאו, אותו עדיין לא תיקן. ורק כשישוב מתכונתו הרעה של חמדת הממוז, רק אז לא נחשוש שישקר עבור הממוז.

"לא נעשה גנב בבת אחת..."

רגיל היה הגה"צ **רבי נתן צבי פינקל זצ"ל** - הסבא מסלבודקה, לומר, שאם מספרים על איש פלוני - מצאצאי תלמידי חכמים וצדיקים, שניגש לעגלה וגנב תפוחים, יש לדעת שלא נעשה גנב בבת אחת, אלא יש לזה שורש מדורות. הא כיצד?

ובכן, יש לשער שסבו של אותו איש, אף שהיה חסיד גדול, היה מסתתר מאחרי הבימה בבית הכנסת לשם ענוה. והיה בזה - בעומק כוחות הנפש - משום גניבת דעת... בנו הרחיק לכת קצת יותר וגנב חידושי תורה ודרש או רשם בשמו... ואילו הנכד כבר בא לידי כך שנהפך לגנב תפוחים...

המאה"ג

רק כסף כשר וישר...

פעם הגיע תקציב ממשלתי של מליון שקל לישיבת מיר, מאחד ממשרדי הממשלה. תקציב זה סודר על ידי אחד העסקים שעמל שנה שלימה כדי להשיגו.

ואולם כאשר התברר לראש הישיבה הגאון **רבי נתן צבי פינקל זצ"ל**, שהיתה שם התחכמות קטנה בהצהרות, לא הסכים ראש הישיבה בשום אופן לקחת את הכסף. הוא נימק את סרובו באומרו שתורה ניתן לבנות רק עם כסף כשר וישר.

בכל נפשך

המעטפה הסודית...

לאחר שנתמנה הגה"צ **רבי רפאל לוי זצ"ל** כרבה של שכונת "רוממה". היה שולח את בנו **רבי דוד שליט"א** מידי חודש בחודשו עם מעטפה סגורה, למוסרה לאדם מכובד מתושבי השכונה.

במשך שנים רבות לא ידע בנו מה טיבה של מעטפה זו. אולם לימים נתגלה לו סודה: לרבי רפאל נודע כי אותו אדם טוען מחמת חישובים שונים, שהוא זה שהיה צריך להתמנות לרבה של השכונה ולא רבי רפאל.

על כן החליט רבי רפאל בגודל חסידותו, להפריש סכום נכבד ממשכורת הרבנות לאדם זה, כדי להפיס את דעתו, וזאת אף בזמן שבאותם שנים חיו בדוחק ובצימצום גדול.

תפארת רפאל

נקי כפיים ובר לבב...

הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל היה אוכל את ארוחת הבוקר כל יום במסעדה מקומית, ולאחר שסיים היה חוזר להיכל הישיבה, "מתיתבת תפארת ירושלים".

באחד הימים, פנה אליו מנהל הישיבה ותמה בפניו: מדוע הוא טורח ומתאמץ להשיג לעצמו ארוחת בוקר במסעדה בחוץ ומדוע אינו יכול לאכול פת שחרית בחדרו אשר בבנין הישיבה?

תגובתו של רבי דוד היתה מדהימה. הוא הסביר למנהל הישיבה, כי כשאביו הגאון **רבי משה פיינשטיין זצ"ל** מינה אותו למסור שיעור בתפארת ירושלים לפני כששים שנה, החתים אותו אביו על חוזה.

רבי דוד הראה למנהל הישיבה את החוזה ואמר לו בפשטות: "החוזה עליו חתמתי אינו מזכיר שאוכל ארוחות מהישיבה, לכן אני לא לוקח שום ארוחה מהישיבה. אם מישהו מגיע לערוך בישיבה ברית מילה, אני אוכל קצת ממה שמגישים לפני הבחורים, כי בעל השמחה משלם על זה ורוצה שאנשים יאכלו, אבל מלבד זה אינני אוכל מהישיבה..."

עוד הוסיף רבי דוד וגילה כי במשך עשרות בשנים בהם שירת בתפקיד מגיד שיעור וראש ישיבה, מעולם לא לקח אפילו כוס חלב ממטבח הישיבה.

הלמות עמלים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

הסרגל האמיתי

הוא לא היה רק "מתמיד", לא רק "שקדן", הוא פשוט ישב ולמד ולמד. בסדר, בין הסדרים, ביום ובלילה.

והחברים, כמעט כולם העריכו, כיבדו והוקירו. מלבד כמה בודדים שקינאו - ולא ב"קנאת סופרים", כי אם ב"קנאת רקב עצמות".

מה ההבדל ביניהם? כאשר מדובר בקנאת-סופרים מנסה המקנא להשתוות אל המוצלח. הוא לומד 14 שעות ביממה? גם אני אנסה! ואילו כאשר מדובר בקנאת רקב עצמות מנסה המקנא להשוות את השני אליו. אני לומד רק 6 שעות? אדאג שגם הוא לא ילמד יותר. רחמנא ליצלן. לא תמיד זה במודע, לפעמים זה בתת-מודע, אך זה בדיוק הלך-רוחו של המקנא.

נחזור לשיבה: המקנאים נמנו וגמרו למעט את התמדתו של השקדן. בחרו בדרך הקלה, והקלוקלות, של הנמכת הזולת במקום הגבהת העצמי. ולא. הם לא העלו על דעתם שהמניע הוא רוע טהור. חלילה. רק קצת ליצנות. מה שנקרא "הרחבת הדעת"...

* * *

וכך עבדה המזימה: כל אחד מהם, בנפרד, קשר שיחה - "משיח לפי תומרו" - עם המתמיד ונתן לו להבין שבעצם, בעומק העניין, הוא לא לומד מספיק. הרי ניתן לשכב מאוחר יותר!... הלוא אפשרי לקום מוקדם יותר!...

גם כך היו שעות מנוחתו מצומצמות ומחושבות, אך אם "כולם" סבורים שיש להוסיף - הוא יוסיף!

מיעט עוד יותר בשינה. מיעט עוד יותר באכילה. והם, יועצי אחיתופל, עוקבים אחריו ומגחכים...

בסופו של תהליך, לא היה מסוגל לשאת בנטל הלא הגיוני ונזקק לגשת לרופא. רופא ששמע את כל הקורות וביקש לפגוש את החברים...

* * *

וכך סיפר להם הרופא:

אני במקור מ'בולגריה'. בארץ מולדתי קיים משחק ילדים כזה: אוספים כמה צפרדעים, מניחים אותם על הארץ ומשליכים עליהם אבנים קטנות. הילד שהצפרדע "שלו" מקפצת לגובה הרב ביותר - הוא המנצח!

משחק הילדים הזה הוליד את הפתגם הבא, שבתרגומו

החופשי מבולגרית הוא:

"עבורך זו אבן קטנה - עבור הצפרדע זה הרי!"

מה אני רוצה לומר לכם? עבורכם, כל המשחק הזה שעשיתם עם המתמיד זו 'בדיחה' 'מהתלה' 'אבן קטנה' - אבל עבורו זה הרי!

אל תשכחו זאת ואל תעזו עוד פעם לשחק במשחקים מסוכנים כאלה!

* * *

ככל הדברים האלה סיפר אחד מראשי הישיבות שליט"א להרה"ג רבי משה אליעזר וכטפוגל שליט"א, מח"ס 'שיח שפתותינו'.

הרקע לסיפור היה השתתפותו של הרב וכטפוגל בכינוס רבנים וראשי ישיבה, במהלכו השמיע דרשן בדיחה שגרמה לחלק מהנוכחים לצאת החוצה במחאה.

ניגש הרב וכטפוגל לאחד מאלו שעזב במחאה וביקש להבין, על מה חרי האף הזה, הלוא גם הדרשן אמר זאת רק כבדיחה. נניח שהבדיחה לא מוצלחת - אבל זו נותרת בדיחה!

בתגובה סיפר לו אותו ראש ישיבה את אשר התרחש בישיבתו הוא, עם הבחור המתמיד, ואת הגדרתו הקולעת של הרופא הבולגרי: "עבורך זו אבן קטנה - עבור הצפרדע זה הרי!"

את הבדיחה של הדרשן - סיים ראש הישיבה - לא מבינים לעומק אלא אלו הנפגעים ממנה. אז נכון שעבורך זו בדיחה, אבל עבורם זה הרב נעוץ בליבם!*

וכאשר אתה מוציא משהו מפיך המדד חייב להיות השומע ולא האומר!

אחר הדברים האלה שמח הרב וכטפוגל למצוא את יסוד הדברים בלשונם הזהב של חז"ל:

"אם יאמרו אחרים עליך דבר רע גדול - יהא בעיניך קטן. ואם אמרת על אחרים דבר רע קטן - יהא בעיניך גדול" (ברייתא כלה רבתי פרק שלישי) כי גם אם "עבורך זו אבן קטנה - עבור הזולת זה הרי!"

כאן בעצם ציידו אותנו חכמינו בסרגל הישר, שבעזרתו נוכל לעבור את העולם-הזה בשלום בלי להיכשל בתגובות עליהן אנו עתידים להתחרט...

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il